

Razne vesti.

V Ljubljani, 15. aprila 1902.

— (Okrajno sodišče v Bistrici) v okoliši dež. sodišča ljubljanskega se nazivaj vsled ukaza justičnega ministerstva od 16. marca 1902 št. 26648: c. kr. okr. sodišče v Ilirski Bistrici.

— (K ravnopravnosti pri spodnještajerskih sodiščih.) Poslanci vit. Berks in tovariši so v poslanski zbornici dne 8. t. m. predložili pravosodnemu ministru interpelacijo, ki slove:

Po novem civilnem pravdnem redu je zapisnike o razpravah strankam prečitati in potem predložiti v podpis. Tu bi se vendar moralo misliti, da se oblastva tudi ravna po določbi jednega najnovejših in najvažnejših sodnih zakonov. Posamezna okrajna sodišča v okolišu okrožnega sodišča celjskega izdelujejo zapisnike o razpravah v nemškem jeziku, četudi ga prizadete stranke niso zmožne. Posamezna okrajna sodišča imajo zopet načelo, da se razprave in izpovedbe prizadetih strank vzprejmejo v onem jeziku v zapisnik, v katerem je tožba sestavljena. To pa se pri teh okrajnih sodiščih godi tedaj, kadar je vložena tožba pismeno, bodisi od kake slovenske stranke ali slovenskega zastopnika strank, nikdar pa tedaj, ako se pri sodišču napravi o njej zapisnik. Vsi pri sodišču protokolirani predlogi, tožbe, pritožbe se vsprejmejo samo v nemškem jeziku in se seveda ne prebero strankam, ker to ni mogoče, ako stranka ni zmožna nemškega jezika. V takih slučajih, v katerih se zakon že pri vsprejemu tožbe ne izpolnjuje, se potem pri sporni razpravi poslužuje nemškega formularja in se le nemški protokolira. Edino pravo bi bilo, tožbe in predloge vzprejeti v zapisnik v onem jeziku, katerega se stranke poslužujejo, in v tem jeziku rešiti, pri sporni obravnavi se poslužiti formularja v onem jeziku, v katerem je tožba sestavljena, izdelati zapisnik v tem jeziku, potem pa vzprejeti predloge in izpovedbe strank v onem jeziku, katerega se poslužujejo.

Še slabše je pri kazenskih stvareh. Čeprav obsega kazenski pravdni red izrecna določila za jezik pri izdelovanju zapisnikov, se jih vendar ne izpolnjuje, četudi vsak sodni uradnik pri svojem nameščenju izpolnitev zakonitih dolžnosti pod prisego obljubi. Pri mnogih okr. sodiščih, tako posebno v Slov. Gradcu in na Laškem so vsi zapisniki o zaslišanju nemški pisani, če stranka nemški razume ali ne. Če morajo po zakonu že tekom začetnega postopanja biti izdelani zapisniki slovenskih strank v jeziku stranke, velja to še v večji meri in samoobsebi umevno o zapisnikih tekom razprave pri razsodnih in vsklčnih razpravah; ker na temelju teh protokolov se izreče končna sodba, in na protokolirano postopanje pri razpravi se opira pritožba ničnosti.

Stranka ima pravico zahtevati, da se ji prečitajo posamezna mesta iz protokola, kar pa ni mogoče, ako je sestavljen v jeziku, katerega stranka ne razume. Obtoženec mora vendar sodbo razumeti! Tu se pa izdelujejo

zapisniki in sodbe v kazenskih stvareh pri več okrajnih sodiščih v okolišu okrožnega sodišča in celo prav pogosto tudi pri celjskem okrožnem sodišču v nemškem jeziku. Zgodi se, da se v slučajih, pri katerih posreduje kak slovenski odvetnik, napravi slovenska sodba; ako pa pridejo stranke brez zastopnikov in zagovornikov, se vzprejme zapisnik o razpravi in izdela sodba v nemškem jeziku; celo volitev zapisnikarjev, n. pr. v oddelku za prestopke, se ravna često po tem, ali posreduje slovenski odvetnik, ker se v takšnem slučaju vzame slovenščine zmožnega zapisnikarja, da nima slovenski odvetnik vzroka za pritožbo. Na korist strank v jezikovnem oziru se niti najmanj ne ozira.

Še več. Pri večini sodišč manjkajo potrebni formularji v drugem deželnem jeziku ali pa leže zaprašeni v kakšnem kotu sodne pisarne, zakaj drugače bi bilo nemogoče, da bi preiskovalni sodniki pri c. kr. okrožnem sodišču v Celju in pri mnogih okrajnih sodiščih, kakor v Šmarju, Rogatcu, Konjicah, Slov. Gradcu celo navadna vabila k zaslišanjem in obravnavam na slovenske stranke v nemškem jeziku izdelovali, in da je celo v takšnih slučajih, v katerih sta protokol in sodba slovenska, to dvojje izpolnjeno na nemško tiskanih formularjih, kakor n. pr. pri okrajnem sodišču v Šmarji. Pri posameznih sodiščih se je za često ponavljajoče se slučaje, n. pr. za kazenske stvari v slučajih razžaljenja časti, prestopkov zakona proti kugi ali za civilno pravnih stvari, n. pr. za tožbe radi očetovstva, formularje litografiralo, pa samo v nemškem jeziku, čeprav v sto slučajih k večjemu enkrat pride stranka, ki v tem jeziku predloži svojo stvar.

Nameščeni so sodni nadzorniki, ki so večji del leta na potovanju; po poučenju teh bi bilo justičnemu ministrstvu prav lahko uvesti jednotno postopanje. To bi bila dolžnost justičnega ministrstva, ker vsakemu pametnemu človeku, tudi političnemu nasprotniku mora biti prav, da se dela po gotovih pravilih, ne pa da more vsak storiti, kar hoče. Bila bi dolžnost nadzornikov in onih organov, ki imajo sodne vizitacije, pogledati, ali so vsi formularji v obeh deželnih jezikih pri rokah, dalje, ali se v jezikovnem oziru povsod po istih načelih postopa; to je vendar namen nadziranja in vizitacij. Jednotnost in enakomernost pravosodja se v mešanih deželah nanašaj tudi na rabo obeh deželnih jezikov pri občevarju s strankami, ne pa samo na materialno stran pravosodja, ne glede na to, da je vsaka justica slaba, ako se izvršuje v jeziku, ki je večini prebivalstva neumljiv. Dolžnost imenovanih funkcionarjev bi tudi bila, natančno in vestno poročati o jezikovnem uradovanju konceptnih in manipulacijskih uradnikov, da se predstoječa oblastva na zanesljiv način pouče o tem, kateri uradniki so res zmožni uradovati v slovenskem jeziku in tudi res uradujejo, torej svojo dolžnost store. Potem bi ne prišlo več do zlorab, da si morajo avskultanti, ki gotovo niso v stanu slovenski uradovati, za svoje prošnje vsa mogoča privatna spričevala preskrbeti, da to znanje dokažejo, čeprav v resnici niso zmožni jezika. Oni, ki tudi v jezikovnem oziru stori svojo dolžnost, pa naj bode že tega ali onega prepričanja, te ali one narodnosti, naj se potem v službi poviša.

Ali tudi pri imenovanju podrejenega pisarniškega in služabniškega osebja se mora zahtevati znanje drugega deželnega jezika v besedi in pisavi, da slovenščine nezmožni pisarniški uradniki konceptnim uradnikom dela ne otežujejo in vsled neznanja jezika strankam ne prizadevajo škode in krivice. Večina pisarniških uradnikov in slug, da celo pisarjev, slovenskega jezika vsaj v pisavi ni zmožna. Pri okrožnem sodišču v Celju se najde jako mnogo pisarjev, članov ondotne mestne »Musikkapelle«, ki pa imajo jako malo zmožnosti za svojo službo. Navada je že, da člani mestne »Musikkapelle«, če hočejo izhajati, iščejo službe kot pisarji ali sluge pri okrožnem sodišču celjskem in jo tudi dobe.

Če obstoja že v tem krivica napram drugim proslcem slovenske narodnosti, ki se potegujejo za takšna mesta in popolnoma neopravičeno podpiranje delovanja zasebnega godbenega društva, bi se ta krivica še ne občutila tako zelo, ako bi vsi ti ljudje ne bili popolnoma ali vsaj malone popolnoma nezmožni slovenskega jezika.

S takimi ljudmi se seveda ne more delati slovenskih zapisnikov. Vzrok, da ni zmožnih zapisnikarjev, je torej vsekakor provzročen po lastni krivdi; ker se ima takšne zapisnikarje, kakršne kdo hoče in vzprejme. Kako krivično se v tem oziru postopa, dokazuje dejstvo, da se med vsemi pisarji in slugami okrajnega in okrožnega sodišča nahaja komaj jedna oseba, ki se ne bi prištevala k nemški stranki. S tem ponemčevanjem se torej prične že spodaj, kaže se pa v justični službi povsod.

Tako n. pr. tudi ni niti eden sodni zdravnik Slovenec. Pred kakimi petimi leti se je javil pri tedanjem predsedniku okrožnega sodišča izvrsten slovenski, v Celju bivajoč zdravnik s prošnjo, da se ga namesti za sodnega zdravnika. Predsednik mu je naročil, naj vloži prošnjo pismeno. Takoj za njim se je javil še le v Celje došli mlad nemški zdravnik, ki pa je takoj na ustmeno prošnjo bil imenovan sodnim zdravnikom in zapri-sežen. Slovenski zdravnik je dobil svojo pismo prošnjo črez nekaj časa nazaj z opombo, da ga ne potrebujejo. Ko je potem pred kakimi tremi leti zopet nastalo pomanjkanje sodnih zdravnikov, je vložil isti slovenski zdravnik zopet pismo prošnjo, ki leži še sedaj pri predsedništvu. Medtem pa je bil zopet neki mlajši, seveda nemški zdravnik imenovan. Kakor je med osmimi svetniki le en sam Slovenec, tako tudi ne sme noben Slovenec biti sodni zdravnik.

Vse te razmere pripomorejo mnogo k temu, da prebivalstvo izgublja zaupanje v pravosodstvo, ako ga celo popolnoma ne izgubi. Oni, ki imajo žalostno srčnost, zatajevati svojo narodnost, pridejo tem lažje naprej. Ta sistem množi razpor med obema narodoma in je vzrok užaljenosti slovenskega naroda, ki je brez vzroka zapostavljen in mora bolešno gledati, da domačini v domovini ne morejo najti službe, čeprav izpolnijo vse pogoje, temveč se morajo umakniti sem poklicanim tujcem, ki ne razumejo ljudskega jezika.

Podpisani stavijo torej na g. pravosodnega ministra nasl. vprašanje:

1. Ali so mu vse te razmere znane in je li pripravljen ukreniti potrebne poizvedbe?

2. Je li pripravljen karane napake odstraniti in skrbeti za to, da se bode v jezikovnem oziru pri sodiščih v okolišu okrožnega sodišča celjskega enakopravno in po načelih postopalo, da je izpovedbe in predloge strank vzprejeti v onem jeziku, katerega se poslužujejo; v ta namen treba posebno sodne nadzornike, sodne predstojnike in predsednike poučiti, da obračajo uradovanju v jezikovnem oziru svojo največjo pažnjo?

3. Je li pripravljen, naložiti sodiščem v neovrženo dolžno st, da imajo vse potrebne tiskovine v obeh deželnih jezikih vedno pripravljene in da se jih poslužujejo?

4. Ali je končno pripravljen energično delovati v to, da se pri nameščenjih, vzprejemih in imenovanjih pisarniških pomočnikov, pisarjev, slug strogo na ta način postopa, da se ozira edino le na zmožnosti prosilčeve in se zahteva vsakokrat znanje slovenskega jezika v pisavi in besedi, da ne nastajajo vedno nove zapreke v jezikovnem oziru, in da se tudi pri imenovanju strokovnjakov ozira le na porabnost in zmožnost prosilcev, a sicer na nič drugega?

— (Právnická Jednota v Pragi) je imela dne 27. febr. svojo letno glavno skupščino, kateri je predsedoval dvorni svetnik prof. dr. Anton vit. Randa. Prejelo je društvo v l. 1901 vsega skupaj K 10.033, izdalo pa K 9.981. Končno čisto imetje je znašalo 16.752 K 16 h. Tedenskih shodov s predavanji je bilo lani 12. Društvenega časopisa »Právnik«, letnik XXX., se je tiskalo 1100 izvodov. Društvena knjižica je obsegala 1594 del in spisov. Za starost v l. 1902 je bil iznova izvoljen g. dr. A. vit. Randa, za I. podstarosto višjesodni svetnik g. R. Vyšín, za II. podstarosto odvetnik g. dr. J. Javůrek, za tajnika pa sodni pristav g. dr. V. Pospíšil. Skupščina se je soglasno izrekla za to, da se naj l. 1904 ob štiridesetletnici Právnické Jednote vrši v Pragi vsepravníški shod češki, ki bo v štirih odsekih razpravljal vprašanja: civilnega prava, civilnosodnega reda, kazenskega prava v materialnem in formalnem pogledu, javnega prava in narodnogospodarske politike.

— (Pravni drobiž.) XXII. Rokóvi po zmislu §-a 933 o. d. z. za ugotovitev kakšnega jamstvenega zahtevka prično tedaj, ko ni bilo mogoče primanjkljaja zapaziti takoj po izročitvi stvari, še le z onim dnevom, odkar se je primanjkljaj pokazal, a ne z dnevom prepodaje. (Razsodba najviš. sodišča z dne 27. februarija 1901 št. 1321.) *K. W.*

»Slovenski Pravnik« izhaja 15. dne vsacega meseca in dobivajo ga člani društva »Právnik« brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 10 K, za pol leta 5 K.

Uredništvo in upravništvo je v Ljubljani, v Gospodskih ulicah št. 16; naroča se tudi pri O. Fischerju, knjigotržcu v Ljubljani, na Kongresnem trgu.